

Výročná správa 2016

Obsah

Príhovor	3
Správna rada, Dozorná rada	5
Naši ľudia	6
Kto sme?	9
Vytvorili sme Online živú knižnicu	12
Učiteľom chýbajú vzdelávacie nástroje	15
Eduma potrebuje ambasádorov	15
Poznaním k ľudskosti	18 -19
Ako viac rozumieť rómskym deťom	22
Čo chýba náhradným rodičom rómskych detí	24
Chceme viac inkluzívnych firiem	27
Finančná časť	30

Príhovor

V Edume sme sa vydali na náročnú a dlhú cestu. Rok 2016 bol pre našu organizáciu míľnikom. Výzvou, aby sme si overili, či máme vášeň pre to, čomu veríme. Potvrdil nám akútnosť a potrebu pracovať s tými, ktorí môžu, chcú a vedia prinášať príležitosti pre ľudí s prekážkami v našej spoločnosti. Nasmeroval nás do škôl a otvoril nám nové možnosti, ako môžeme využívať príbehy Živých kníh z našej Online živej knižnice vo vzdelávaní. Sme pripravení. V Edume chceme naďalej prekonávať prekážky, ktoré nás posúvajú. Sme otvorení partnerstvám, vďaka ktorým je naša práca ešte zmysluplnejšia, kvalitnejšia a viditeľnejšia. Sme odhodlaní a chceme trpezlivo vysvetľovať, že za každým človekom je príbeh. Za každým príbehom sú emócie a za každou emóciou je veľké a dôležité poznanie, ktoré nás robí ľudskejšími a vnímavejšími k tým, ktorí spolu s nami žijú v našej spoločnosti.

***Janette Motlová (Maziniová),
zakladateľka Od emócií k poznaniu - Eduma, n.o.***

*„ Sme tu preto, aby sme stavali mosty
ako nástroj poznania znevýhodnených. “*

Správna rada

Ľubica Majtánová

Ľuboš Forró

Juraj Récky (skončil svoje pôsobenie 24.8.2016)

Marcela Hajtmánková

Dozorná rada

Stanislav Tkáč

Naši ľudia

Andrea Haršányová, riaditeľka

Andrea vedie našu neziskovú organizáciu. V Edume zodpovedá za financie, projektový a personálny manažment. Koordinuje administráciu našich projektov a komunikuje s našimi partnermi.

Janette Motlová (Maziniová), zakladateľka, metodologička a trénerka

Janette je lektorka, blogerka a projektový guru v oblasti vzdelávania a rozvoja organizácií, ktoré pracujú s mladými ľuďmi. Je zakladateľka neziskovej organizácie Od emócií k poznaniu – Eduma, n.o. a iniciátorkou vzdelávacieho portálu Online živá knižnica. Jej srdcovkou je storytelling a emocionálne učenie cez príbehy. Janette skúma, aký dopad má rozprávanie autentických príbehov na človeka, jeho myslenie, vnímanie a predovšetkým schopnosť porozumieť ľuďom a veciam okolo seba.

Ľuboš Forró, IT manažér

Ľuboš sa v Edume venoval rozvíjaniu vzdelávacieho portálu Onlinezivakniznica.sk. Spoluorganizoval nakrúcanie nových Živých kníh a podieľal sa na organizácii ďalších podujatí. Pred príchodom do Edumy pôsobil ako programový koordinátor v občianskom združení Pro – Vida.

Veronika Kozmová, asistentka

Veronika nám pomáhala s realizáciou našich projektových aktivít. Spolupracovala s dobrovoľníkmi, zabezpečovala prieskumy na školách a komunikovala s kľúčovými hráčmi na základných, stredných a vysokých školách.

Ivana Tománková, programová koordinátorka

Ivana sa v Edume venuje zahraničným partnerstvám. Zbiera inšpirácie zo živých knižníc v zahraničí a pomáha pri organizovaní edumáckych workshopov a tréningov. Asistuje pri nakrúcaní Živých kníh do Onlinelivej knižnice a podieľa sa na príprave našich Eduma eventov.

Janka Šmotláková, junior PR manažérka

Janka administrovala webovú stránku našej organizácie. Pripravovala mesačný newsletter, letáky a ďalšie propagačné materiály. Bola adminkou Facebooku organizácie Eduma.

Petra Nagyová, PR konzultantka

Petra sa minulý rok venovala predovšetkým príprave e-bookov Príbehmi k poznaniu na tému Úspešní Rómovia a Bez domova do domova, ktorý bol venovaný náhradnému rodičovstvu a biologickým rodinám. Pomáhala a radila pri komunikácii s médiami a poskytovala poradenstvo v oblasti Public Relations.

”

Nemôžeme už viac nečinne sedieť a pozerieť sa na to, ako sa mladí ľudia, boriaci sa s prekážkami v spoločnosti rútia do priepasti zvanej ťažké sociálne vylúčenie. Musíme ich spoznať. Zaoberať sa ich problémami, potrebami a posúvať ich príbehy k ľuďom, ktorí vedia a môžu nájsť pre nich riešenia. Len tak dokážeme ich vytláčanie na okraj spoločnosti zastaviť skôr, než sa tam dostanú. Pretože o chvíľu už môže byť neskoro. Pre nich aj pre nás...

”

Janette Motlová (Maziniová)

vedieme a vzdelávame k vnímavej spoločnosti

Kto sme?

Naša organizácia Od emócií k poznaniu – Eduma, n.o. vznikla koncom roka 2015 ako odpoveď na čoraz väčšie prehlbujúce sa sociálne vylúčenie mladých ľudí na okraji spoločnosti. Náš zakladajúci tím tvoria Janette Maziniová Motlová, Ľuboš Forró a Andrea Haršányová, ktorí sa spoznali pri rôznych aktivitách zapájania sociálne vylúčených ľudí do spoločenského života. Keď Janette začala kreovať myšlienku založenia organizácie, ktorá bude systematicky vzdelávať aj prostredníctvom storytellingu a emocionálneho učenia, Andy a Ľuboš sa k nej rýchlo pridali. Postupne do tímu prišla Veronika Kozmová, Marek Mazini a Ivana Tománková. Všetci spoločne rozvíjali Edumu, ktorá vychováva, vedie, vzdeláva a učí porozumieť špecifickým potrebám mladých ľudí žijúcich na okraji spoločnosti alebo ktorým hrozí spoločenské vylúčenie. Hoci mnohí z pôvodného tímu už v Edume nepôsobia, všetci spoločne chceli niečo zmeniť. Vedeli sme, že začíname niečo, čo nás neskôr samých prerastie. Naša organizácia sa od svojho vzniku začala rýchlo rozvíjať a rásť. Ukázalo sa, že podobným aktivitám vo vzdelávaní sa nevenuje veľa slovenských organizácií. Našou snahou je prispieť a napomáhať ku skvalitneniu emocionálnej a skúsenostnej prípravy súčasných a budúcich učiteľov, zdravotníkov, sociálnych pracovníkov, psychológov či vychovávateľov, ale aj žurnalistov a politológov. Eduma môže byť základom pre kvalitnejšiu – zážitkovú formu vzdelávania rôznych predmetov. Vytvárame v nej a rozvíjame inovatívne vzdelávacie nástroje, ktoré sú postavené predovšetkým na storytellingu a emocionálnom učení. Sme prvá organizácia na Slovensku, ktorá prišla s jedinečným vzdelávacím portálom Online živá knižnica. Tvoria ho autentické video príbehy ľudí prekonávajúcich prekážky v spoločnosti pre svoju odlišnosť, ktorá je zapríčinená telesným, zmyslovým alebo zdravotným hendikepom, iným pôvodom, etnicitou, rozdielnym vierovyznaním alebo chudobou. V Edume sa zaoberáme, aký vplyv má rozprávanie osobných príbehov na myslenie a vnímanie mladých ľudí a ich schopnosť porozumieť dôležitým spoločenským témam. Mladú generáciu učíme, z čoho pramenia naše predsudky a učíme ich, ako viac porozumieť svojmu strachu a emóciám. Pretože, až keď rozumieme vlastným emóciám, dokážeme pochopiť prežívanie druhých. Ak vieme pochopiť prežívanie druhých – detí, rodičov, súrodencov, priateľov, kolegov či manažérov - rozumieme aj ich konaniu, správaniu a postojom.

Okrem portálu Online živá knižnica organizujeme rôzne vzdelávacie workshopy a tréningy. Spolupracujeme s učiteľmi a mladými ľuďmi na školách, s mladými lídrami, ktorí sa venujú mládeži ohrozenej sociálnym vylúčením, s vysokoškolskými pedagógmi, študentmi na univerzitách, ktorí sa pripravujú na pomáhajúce profesie, ale aj s firmami, ktoré sa snažia zavádzať inkluzívny prístup k zamestnancom a zákazníkom s prekážkami. Našou snahou je, aby sme dokázali okolo seba viac reflektovať potreby ľudí s prekážkami a na kraji spoločnosti. V našich témach pracujeme s inklúziou, o ktorej nielen hovoríme, ale cez osobité príbehy ľudí prinášame aj praktické príklady, ako môžeme inkluzívny prístup uplatniť v rôznych oblastiach života na Slovensku. Snažíme sa o to, aby mladí ľudia boli viac vnímaví jeden k druhému, aby sa zamýšľali nad dôležitými spoločenskými témami a hľadali riešenia, ktoré sú prospešné pre celú spoločnosť. Veríme, že aj na Slovensku dokážeme žiť vedľa seba, využívať potenciál každého človeka a rešpektovať jeho rozdiely a rozumieť im.

Ako to robíme?

- Emóciami k poznaniu - vytvárame zážitky s emóciami
- Vzdelávaním k poznaniu - vzdelávame k inkluzívnemu prístupu
- Informáciami k poznaniu - získavame informácie o postojoch ľudí k ľuďom s prekážkami v spoločnosti
- Cez poznanie k rozvoju - vytvárame príležitosti na rozvoj ľudí s prekážkami v spoločnosti

*Ľudia sú ako knihy plné príbehov.
V Edume ich čítame radi.*

vzdelávame cez emócie

”

Na hodine sme si pustili príbeh Maťa bez rúk. Žiaci nevideli problém v tom, aby Maťo dokázal variť či hrať futbal. Radi by ho prijali za svojho spolužiaka. Keď som ich požiadala, aby mi na papier napísali názvy krúžkov, ktoré by mu ako spolužiakovi odporučili, vymenovávali bežné krúžky ako futbalový, hokejový, turistický, skautský, krúžok varenia či kreslenia. Keď som sa ich pýtala, čo si myslia, ako by to dokázal bez rúk, neváhali a rýchlo reagovali. „Jasné, že by sme mu pomohli.“ Alebo. „To by nebol problém - tak by sme ho poniesli.“ Alebo. „Objednal by si takú robotickú ruku, ktorou by to dokázal. A keby na to nemal peniaze, tak by sme pre neho urobili zbierku.

”

Anežka Karľa, školiteľka

Vytvorili sme Online živú knižnicu

Počas minulého roka sme sa venovali založeniu a rozvíjaniu vzdelávacieho portálu **Online živá knižnica**. Naše Živé knihy vstupujú medzi žiakov a študentov do škôl, do firiem a do obývačiek ľudí prostredníctvom video príbehov, aby otvorene hovorili o prekonávaní bariér a o tom, ako sa im v živote darí napredovať a meniť veci okolo seba k lepšiemu. Online živá knižnica je plná autentických výpovedí mladých ľudí, ktorí žijú s hendikepom, museli utiecť pred vojnou, sú inej etnicity, majú iné vierovyznanie alebo vyrastali mimo svojej biologickej rodiny. V Edume sme presvedčení, že tým, že si vypočujeme ich príbehy, máme možnosť druhých viac spoznať, porozumieť im a prinášať riešenia, ktoré sú prospešné pre celú spoločnosť. Živé knihy pomáhajú mladým ľuďom na školách a vo firmách dotknúť sa nepoznaného, rozvíjať empatiu a kritické myslenie. Aj vďaka príbehom našich Živých kníh sa mladí učia počúvať s porozumením, reflektovať, rozvíjať kritické myslenie, formovať svoje názory a postoje a vo vzájomnej diskusii sa učia argumentovať. Motivujeme ich k tomu, aby sa učili pracovať s informáciami, získavali fakty a dokázali ich prakticky využiť v pracovnom i súkromnom živote. Slúžia ako nenahraditeľná pomoc k praktickej príprave študentov, ktorí sa pripravujú na pomáhajúce profesie v teréne, ale aj na uvedomelejšiu prácu novinárov, ktorí spracúvajú informácie v médiách smerom k verejnosti.

V Online živej knižnici nám minulý rok pribudlo 43 video príbehov, z ktorých 25 sme pretlmočili aj do posunkového jazyka. Živé knihy hovoria svoje skúsenosti na rôzne témy. Medzi nimi Maťo bez rúk, ktorý otvorene hovorí o živote s fyzickým hendikepom, dcéra iránskych migrantov Sára, adoptovaná Maruška, ktorá vyrastala v kruhu nebiologickej rodiny, tínedžerka Suzanne, ktorá utiekla pred vojnou v Sýrii alebo Jedinec, mladý muž, ktorému život náhle zmenil detský domov. K jednotlivým video príbehom ponúkame aj metodologické materiály pre školy, organizácie i firmy, aby mohli Online živú knižnicu využiť kdekoľvek.

Online živú knižnicu minulý rok podporili darcovskou SMS aj mobilní operátori O2, Slovak Telekom a spoločnosť Orange Slovensko. Verejnosť nám mohla od decembra 2016 prispievať sumou 1 euro na rozvoj vzdelávacieho portálu zaslaním správy na číslo 842.

Projekt Online živej knižnice sa minulý rok dostal aj do bratislavského **Impact inkubátora**, jedného z najväčších biznis inkubátorov na Slovensku. Ocitli sme sa tak v dvadsiatke najlepších sociálnych projektov, vďaka čomu sme mali možnosť konzultovať náš projekt so skúsenými mentormi a získavať nové inšpirácie. Napokon sme postúpili aj do druhého kola, kde sa spolu 11 projektov pripravovalo na final pitch pred investormi. Pre Online živú knižnicu sme tiež našli českého partnera Glafka, s ktorým plánujeme otestovať videá ako inovatívny nástroj vzdelávania k inklúzii a zaviesť ju aj u našich susedov. Verejnosť sa s nami mohla zoznámiť počas **Dňa bez limitov**, ktorý sme organizovali na Magio pláži v Bratislave. Ľudia sa osobne mohli stretnúť a porozprávať s našimi Živými knihami – nevidiacou Soňou, Maťom bez rúk, Veronikou, ktorá je nízka vzrastom i s nepočujúcim Viktorom a prispieť k prekonávaniu bariér medzi nami. Online živá knižnica a jej interaktívne workshopy nechýbali ani na festivale pre deti **Kde bolo, tam bolo**, na **bratislavskom TEDx** či na podujatí **Večer inakosti**. Jeho súčasťou bol aj známy režisér a herec Anton Šulík, ktorý má adoptovanú rómsku dcéru Simonu. Predstavili sme sa aj na **konferencii HR Leaders**, na ktorej sme sa snažili upozorniť personalistov, akým predsudkom čelia adoptovaní a mladí rómski ľudia so vzdelaním a kultivovaným správaním pri hľadaní si práce. Považujeme za dôležité otvárať aj túto tému v našej spoločnosti vzhľadom k silným stereotypom a intolerancii voči Rómom pre ich farbu pleti. Navyše, svoj osobný príbeh o prekonávaní prekážok zdieľa na rôznych fórach, konferenciách i na školách, aj naša programová manažérka a lektorka Janette Motlová Maziniová.

rozvíjame kritické myslenie na školách

”

Ak má byť vyučovanie na vysokých školách efektívne, musíme do neho priniesť rôzne interaktívne prvky. Vyskúšali sme si Online živú knižnicu na hodine sociálnej pedagogiky. Študenti vďaka Živým knihám dokázali dobrovoľne a nenásilne reflektovať život ľudí s prekážkami. Nebyť tejto interaktívnej osobnej skúsenosti, mnohí by sa nad daným problémom možno nikdy nezamysleli. Pre študentov môže byť takáto forma zážitkového vyučovania prínosom, pretože práve pomocou prežívania životného príbehu druhého človeka dokážu rýchlejšie preniknúť do témy, uchopiť ju a lepšie využiť svoje poznatky v praktickom živote.

”

*Jana Marková,
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava*

Učiteľom chýbajú vzdelávacie nástroje

Uplynulý rok sme uskutočnili sériu prieskumov medzi mladými ľuďmi vo veku 14 až 25 rokov, aby sme získali pohľad na ich postoje k dôležitým spoločenským témam a ich mieru kritického myslenia na školách. Ukázalo sa, že len okolo 17 % škôl sa orientuje na rozvoj kritického myslenia a podporuje mladých, aby si vytvorili vlastný názor na dianie v spoločnosti. Bez rozvoja kritického myslenia nie je možné formovať postoje žiakov a študentov. Poukázali na to aj samotní riaditelia základných a stredných škôl, ktorí sa zúčastnili nášho **workshopu Mladí a ľudskosť**. Podľa nich školám chýbajú v rámci vyučovacích predmetov moderné vzdelávacie nástroje, ale aj mentori, ktorí by ich učili s nimi pracovať. Obávajú sa, že ak bude kritické myslenie na školách len súčasťou občianskej a etickej výchovy, nebudeme môcť tvoriť a rozvíjať spoločensky zodpovednú mladú generáciu. Aby Online živú knižnicu využívalo čo najviac slovenských škôl a univerzít ako nástroj kritického myslenia a inkluzívneho prístupu, potrebujeme sa spájať s tými najlepšími. V Edume vsádzame na silu ambasádorov – nadšencov z radov riaditeľov a učiteľov škôl, ktorí sa radi rozvíjajú, veria v našu odbornosť a inovatívne vzdelávacie prístupy. Aj preto sme pre nich zorganizovali workshopy, aby sme im predstavili náš vzdelávací portál založený na storytellingu a emocionálnom učení a predviedli, ako s ním môžu na hodinách pracovať. Riaditelia škôl poukázali na istú neochotu svojich učiteľov, ktorí ťažko prijímajú zmeny a inovácie vo vzdelávaní. Učitelia sú na druhej strane demotivovaní vplyvom rodičov, ktorí svojimi názormi a postojmi ovplyvňujú svoje deti. Témy, ktoré sme priniesli, boli pre mnohých účastníkov novinkou. Dokonca aj téma inkluzívneho vzdelávania, ktoré je jednou z top tém v školstve za posledné dva roky. Ukázalo sa, že učitelia nerozumejú, akú rolu a úlohu by mali zohrávať na školách v oblasti rozvíjania kritického myslenia. Riaditelia ho zasa považujú za kľúčové vo vzdelávaní, najmä čo sa týka práce s informáciami, ktoré vedú k formovaniu postojov mladých ľudí. Mnohí doslova naliehali, že takéto workshopy by mali byť dostupné pre všetkých riaditeľov a ich učiteľov na Slovensku. Učitelia v Košiciach hneď po workshope požiadali o prístup k metodikám a k video príbehom v Online živej knižnici. Riaditelia veľmi pozitívne hodnotili aj e-booky Príbehmi k poznaniu, ktoré sme pripravili na tému Úspešní Rómovia. Na základe ich spätnej väzby sme pripravili ďalší e-book na tému biologických rodičov, detí v detských domovoch a detí vyrastajúcich mimo svojej biologickej rodiny s názvom Bez domova do domova.

V Edume máme ambasádorov

Jednou z našich dôležitých ambasádoriek sa stala aj riaditeľka Základnej školy Nováky, Anna Chlupíková, ktorá pôsobí aj v Klube riaditeľov základných škôl. Pomáha nám pri nadväzovaní kontaktov a pri spolupráci so školami a s riaditeľmi, ale aj s pripomienkovaním metodických návodov pre využívanie online storytellingových videí Živých kníh. Po prvom dizajne sme pripravili pilotné odskúšanie metodík na základných školách, vysokých školách i vo firmách. Po základnom testovaní sme upravili obsah metodík, ktoré sa spracovávajú pre žiakov 5. až 12. ročníka a pre študentov pomáhajúcich profesií. Ukázalo sa, že Online živá knižnica je spolu s metodikami, prípravou učiteľov a ich mentoringom veľmi prínosný nástroj pre školy a zaujímavý pre všetky cieľové skupiny žiakov a študentov. Výnimočné je najmä to, že s daným príbehom Online živej knižnice možno vďaka metodikám pracovať na všetkých vyučovacích predmetoch. Živé knihy tak môžu rovnako slúžiť na hodinách občianskej výchovy, dejepisu, matematiky, informatiky, ale aj cudzích jazykov a iných predmetov.

”

V poslednej dobe pod vplyvom snahy o čo najlepšie výsledky v celoslovenských testovaniach žiakov, má výchovná zložka na školách druhoradé postavenie. Spoliehame sa na to, že všetci dobrí učitelia sú počas vyučovania vzorom pre žiakov. Stále sa však pýtam, či je to dosť v čase, kedy narastá netolerancia, napätie medzi názormi ľudí a počet vylúčených ľudí v istých skupinách na okraji spoločnosti. Dávame mladým v hodnotovej oblasti dostatočné podnety k tomu, aby sa zamysleli a vytvorili si vlastný názor alebo postoje? Dokážeme to zmeniť, nie však kázaním a moralizovaním, ale spoznávaním sa a pozorným počúvaním druhej strany.

”

Anna Chlupíková, riaditeľka ZŠ Nováky

vedieme k vnímavosti

Poznaním k ľudskosti

Mladí ľudia na Slovensku čoraz častejšie sympatizujú s názormi pravicovo extrémistických, antisystémových a populistických strán. V súčasnosti sú najohrozenejšou skupinou, čo sa týka formovania vlastných postojov k dôležitým spoločenským témam. Dostupné výskumy ukazujú, že súčasná mladá generácia má skreslené predstavy o situácii menších a migrantov na Slovensku a je náchylnejšia preberať názory a výroky s radikálnymi riešeniami. Nedostatok kritického myslenia, neznalosť témy a slabá diskusia o rovnosti a spravodlivosti v spoločnosti majú významný vplyv aj na naše postoje. Aj preto sme sa rozhodli zmapovať postoje mladých ľudí vo veku 15 až 25 rokov na utečencov a migrantov na Slovensku a v Európe. V spolupráci s CVEK – Centrom pre výskum etnicity a kultúry sme chceli zistiť, ako mladí vidia utečencov, čo o nich vedia, odkiaľ o nich získavajú informácie, aké sú ich najsilnejšie predsudky a stereotypy a či sú otvorení pomáhať cudzincom. Počas nášho prieskumu sme zistili, že takmer všetci počuli, že utečenci museli opustiť svoju krajinu kvôli vojne alebo prenasledovaniu, no viac ako polovica na to nemá názor alebo s tým vôbec nesúhlasí. Viac ako 3/4 mladých počulo, že utečenci ohrozujú slovenskú kultúru a polovica sa s týmto názorom stotožňuje. Až 6 z 10 opýtaných sa stotožnila s výrokom, že Slovensko je krajina Slovákov a tak by to aj malo ostať. Až tretina mládeže sa necíti dobre v blízkosti ľudí z odlišného prostredia. S výrokom, že utečenci sú ľudia ako my, sa nestotožnilo len 12 % a tri štvrtiny mladých si myslia, že pre lepšie spolunažívanie je dôležité, aby sme o cudzincoch vedeli čo najviac. Najdôležitejšie zdroje, odkiaľ získavajú informácie o utečencoch, sú médiá a internet. Len pre šestinu z nich je zdrojom informácií škola a pätina sa o utečencoch a cudzincoch rozpráva doma s rodičmi. Viac ako štvrtina sa rozpráva o téme s kamarátmi. Prieskum ukázal, že ak budeme neustále len hovoriť, akí utečenci sú a prečo odchádzajú, vytvára sa veľký priestor na rôzne špekulácie, predsudky a ventilovanie vlastných emocionálnych nejasností. Otázkou je, ako či dokážeme zmeniť optiku na tento problém, či sa dokážeme vcítiť do situácie ľudí, ktorí utekajú pre vojnu alebo prenasledovaním, prijať ju a hľadať ako spoločnosť riešenia.

„ Zbraň, pes, luk, jedlo, pitie, peňaženka, nabíjačka na mobil, základné oblečenie, vreckový nožík, lekárnička. To je pár vecí, ktoré by si mladí zobrali so sebou, keby museli opustiť svoju krajinu. Niektorí žiaci počas hodiny s Online živou knižnicou odmietli pracovať. Z presvedčenia, že by z krajiny neodišli, aj keby im hrozila smrť. Neskôr mali žiaci napísať tri slová, ktoré im ako prvé napadnú pri slovách utečenec a moslim. V triede zazneli rozporuplné slová ako hajzli, zlodeji, teroristi, vrahovia, idioti alebo slová ako vojna, chudoba, šatka, náboženstvo. Na moje prekvapenie na slovo utečenec reagovali jemnejšie. Zaujímavé bolo, že pri tvrdých, občas vulgárnych slovách, nastalo v triede niečo ako nútený smiech. Avšak pri slovách ako vojna a chudoba ostalo ticho... ”

Anežka Karľa, školiteľka

Zapojili sme sa do Výzvy k ľudskosti

Eduma sa stala jednou z podporených organizácií **v rámci iniciatívy Výzva k ľudskosti**, ktorú počas utečeneckej krízy zastrešovala Nadácia otvorenej spoločnosti. Jej zámerom bolo vyvolať záujem verejnosti o neľahkú situáciu, ktorej boli vystavení ľudia utekajúci pred vojnou a vyzvať slovenskú vládu, aby prispela k zmierneniu dôsledkov tejto humanitárnej krízy. V Edume sme sa jednu z tém v našej Online živej knižnici rozhodli venovať **príbehom utečencov a cudzincom na Slovensku**. Chceli sme, aby sa o nej mladí ľudia dozvedeli viac, získali informácie priamo od ľudí, ktorí museli utiecť pred prenasledovaním alebo pred vojnou a následne mohli plnohodnotne diskutovať. Oslovili sme šesť mladých ľudí zo Sýrie, ktorí museli utiecť zo svojej krajiny, aby našli útočisko a bezpečie inde. Zaujímali sme sa o ich životné príbehy, pýtali sme sa na dôvod ich úteku a na ich predstavy o budúcnosti. Štyria z nich, Hisham, Doah, Suzanne a Hind, sa napokon rozhodli prehovoriť, porozprávali svoj príbeh a dôvody, prečo sa rozhodli opustiť svoju krajinu, kto im na ich ceste pomáhal a čo všetko na nej museli prekonať. Mladý manželský pár z Aleppa podnikol riskantnú cestu aj spolu s polročnou dcérou, iba 16-ročné sestry Hind a Suzanne sa rozhodli utiecť zo Sýrie spolu s najmladšou sestrou a s matkou, ktorá pôvodne chcela ostať v krajine pustošenej vojnou.

Každá naša Živá kniha prechádza pred nakrúcaním príbehu tréningom, počas ktorého sa rozpomätáva na kľúčové otázky svojho príbehu a dostáva sa viac k sebe a k spomienkam. V Edume sme počas tréningu s našimi budúcimi Živými knihami zistili, koľko nepríjemných zážitkov mladí utečenci zamkli hlboko v sebe. Nemali možnosť ich s nikým zdieľať a nikto sa na ich príbeh predtým nepýtal. So svojím príbehom sa k nim pridala aj iránska migrantka Venus, ktorá už dlhé roky žije na Slovensku a úspešne sa integrovala do spoločnosti a dcéra iránskych migrantov Sára, ktorá sa aktívne venuje dobrovoľníctvu. Projektom Poznaním k ľudskosti sme chceli prispieť k hlbšiemu spoznaniu problémov migrantov a cudzincov, zastaviť prehlbovanie negatívnych postojov mladých ľudí (generácie Y a generácia Z) k utečencom a zlepšiť spoločenskú klímu na Slovensku. V Edume sme presvedčení, že mladá generácia je schopná meniť svoje postoje nielen na základe analýzy informácií, ale aj prostredníctvom osobných skúseností a Online živá knižnica presne tento typ skúsenosti ponúka.

Online živú knižnicu obohatenú o nové príbehy sme predstavili aj učiteľom základných a stredných škôl, pedagógom univerzít, novinárom a ľuďom z firiem. Zaujímali sme sa o ich názory, ako vnímajú náš storytellingový nástroj na formovanie postojov mladých ľudí, ktorí tiež svojím prístupom a prácou môžu pomôcť k integrácii migrantov na Slovensku.

vzdelávame cez príbehy

”

Prežívať. Skutočne vedieť prežívať deň, život, radosť, šťastie. Vedieť prejaviť emócie a nehanbiť sa za smiech či slzy. To nám Rómovia môžu dať. Z toho „bieleho sveta“ vnímam, že môžeme získať schopnosť myslieť dopredu a dokázať si odoprieť teraz, aby som mohol mať neskôr. Ale toto je také diskutabilné, lebo sa mi to bije s tým, že prežívať tu a teraz je vlastne krásne a oslobodzujúce. Ostatné máme veľmi podobné, len každý prežíva ten svoj svet inak

”

Janette, mama adoptívnej Dominiky

Ako viac rozumieť rómskym deťom

Pravidelne organizujeme aj tréningy zamerané na vzdelávanie pracovníkov a vychovávateľov, ktorí pracujú s ohrozenými skupinami mladých ľudí na Slovensku. Venujeme sa tiež mentoringu začínajúcich organizácií, ktoré plánujú pôsobiť alebo už pôsobia v oblasti inklúzie niektorej zo znevýhodnených skupín mládeže.

„Ďakujem za všetky informácie, emócie a že som mohla hlbšie porozumieť našim rómskym deťom. Ešte dva dni by som dokázala sedieť, počúvať, získavať informácie. Je to moja prvá služobná cesta a aj vďaka nej som získala silné svedectvo matky, ktorá sa rozhodla adoptovať si rómske dievčatko z detského domova. Aj vďaka tomuto príbehu dnes rozumiem oveľa viac životu rómskych detí v detských domovoch a ich inakosti.“

vychovávateľka, detský domov

V spolupráci s občianskym združením Návrat sme sa podieľali aj na projekte **Cez príbehy k poznaniu**, ktorý sme zamerali na vzdelávanie a podporu rodičov vychovávajúcich deti z detských domovov mimo ich biologickej rodiny. Chceli sme pomôcť dospelým, aby lepšie rozumeli potrebám mladých ľudí a komunikácii s nimi. Osobitne sme sa zamerali na prežívanie rómskych detí a mládeže, ktoré sú vychovávané mimo svojich biologických rodín v nerómskom prostredí. Keď v roku 2013 Inštitút pre výskum práce a rodiny spracoval rozsiahly prieskum o stave nerómskych náhradných rodín s rómskymi deťmi, jeho výsledky poukázali na výraznú potrebu ich lepšej pripravenosti. Podľa neho takmer 70 percent rodín zľahčuje budovanie identity rómskeho dieťaťa. V spolupráci s Inštitútom sme pripravili kľúčové otázky, aby sme mohli lepšie **zmapovať potreby a problémy** adoptívnych, pestúnskych, profesionálnych rodičov a vychovávateľov rómskych detí v nerómskom prostredí. Naš prieskum ukázal, že najväčšie problémy náhradným rodičom spôsobujú predsudky okolia a schopnosť porozumieť prežívaniu dieťaťa, kde sa kombinujú skúsenosti s rasistickými prejavmi a následky zanedbania. Vyhľadali sme preto a vytrénovali vhodných rodičov, ktorí už prešli adopčným procesom a majú osvojené rómske dieťa, aby porozprávali svoje prežité skúsenosti a popísali, s akými prekážkami pri jeho výchove prechádzajú. Naším cieľom bolo posunúť ich skúsenosti formou Živých kníh, pomôcť im „upratať“ si svoj príbeh tak, aby ho mohli posunúť svojím čitateľom (ľuďom, ktorí ich počúvajú) a mohli svojím príkladom motivovať, inšpirovať a poradiť ďalším pri výchove adoptovaného dieťaťa. Sériou adaptačných tréningov sme chceli pomôcť náhradným rodičom naštartovať lepšiu komunikáciu s ich tínedžermi a učili sme ich, ako pracovať s rómskym dieťaťom v dvoch dôležitých obdobiach jeho života (nástup do kolektívu – materská škola, škola; tínedžeri a rovesníci). Sprostredkovali sme príbehy, emócie i skúsenosti náhradných a biologických rodičov súčasným náhradným rodinám a vychovávateľom, vďaka ktorým budú môcť ešte lepšie viesť rómske dieťa procesom nájdenia vlastnej identity, porozumením jeho prežívania inakosti v našej spoločnosti a pochopením rozdielu medzi kultúrou chudoby a kultúrou Rómov.

”

Je noc a ležím medzi „mojimi deťmi.“ Z jednej strany malá Rómka v postieľke, ktorá ma drží za ruju pomedzi mriežky. Z druhej strany malý Róm, ktorý je opretý o mňa. Nieкто si povie, že to takto nie je dobre, ale mne to nevadí. Odľahlo mi potom, čo sme sa spolu stretli. Rodičia rómskych detí. Všade bola tma a len sviečky. V miestnosti nás čakalo päť zastavení. Pri každom bola jedna živá kniha – človek, ktorý rozprával svoj životný príbeh. Od mladého dospelého, cez mladú mamu s dieťaťom až po rodičov, ktorí už „svoje deti“ odchovali. Ďakujem za ich príbehy. Bol v nich plač, šikana, radosť i smiech. Všetko, čo prináša život Róma v našej spoločnosti. Našla som tam aj niečo z môjho života, čo nás s mojím synom spája a za to som im vďačná. Viem, že v tom nie som sama.

”

Iveta, profesionálna mama

Čo chýba náhradným rodičom rómskych detí

Rodičia, ktorí dnes vychovávajú deti s rómskym pôvodom, sa zhodujú, že v súčasnosti im najviac chýbajú schopnosti rozvíjať identitu dieťaťa (46%), porozumieť jeho konaniu a prežívaniu (44%), skúsení odborníci, ktorí by im mohli vysvetliť prežívanie rómskeho dieťaťa (43%), kontakty a príbehy iných rodičov a detí s podobnými skúsenosťami (67%). Náš prieskum ukázal, že rodičia zdatní v práci s informáciami, vedia aspoň čiastočne vysvetliť deťom ich pôvod, históriu Rómov a vedia im citlivo komunikovať informácie o ich biologickej rodine. Náhradní rodičia upozornili aj na fakt, že deti sa stretávajú s rôznymi prekážkami len pre svoj pôvod. Dokonca aj v prostredí školy, kde učitelia situácie často prehládajú alebo sa spolupodieľajú na vyzdvihovaní inakosti prijatých rómskych detí.

Pri otázke, aká pomoc náhradným rodičom najviac chýba, sa až viac ako polovica rodičov zhodla, že kontinuálna príprava v rôznych obdobiach života rómskeho dieťaťa. Až 74 % rodičov je absolútne nepripravených na zvládanie predsudkov zo strany priateľov, rodiny, okolia, školy a učiteľov. Takmer všetci rodičia skonštatovali, že im chýbajú pozitívne vzory, vďaka ktorým by vedeli deťom vytvoriť lepší prístup k sebe a svojej rómskej etnicite. Štvrtina rodičov mala najväčšie problémy s nájdením materskej alebo základnej školy, kde by dieťa nebolo vystavené odmietaniu pre farbu pleti (zo strany detí aj zo strany učiteľiek). Veľa profesionálnych rodín veľmi negatívne vyhodnotilo návrat detí späť do biologickej rodiny, kde nemajú vytvorené dostatočné podmienky pre život. Až 70 percent rodičov uviedlo, že sa v minulosti stretlo alebo sa pravidelne stretáva s intoleranciou ich dieťaťa len pre inú farbu pleti. Tí, ktorí majú rómske, polorómske dieťa so svetlou pokožkou, nemajú veľmi negatívne skúsenosti. Rovnako sa preukázalo, ako stereotypné zmýšľanie o Rómoch negatívne ovplyvňuje výchovu rómskeho dieťaťa v nerómskom prostredí náhradných rodín. Len štvrtina rodičov uviedla, že sa zatiaľ nestretla s neprijemnými narážkami na dieťa pre jeho pôvod. Išlo primárne o deti vo veku do 3 rokov, kedy je spravidla dieťa vždy v dohľade rodičov a rodičia sami uvádzajú, že deti sú v tomto veku ešte roztomilé. Najviac narážok na inú etnicitu dieťaťa rodičia zažívajú v školskom období od 6 do 12 rokov, pričom takmer všetci skonštatovali, že nevedia, ako dieťaťu pomôcť v takých situáciách a ako mu situácie vysvetliť. Závbery z prieskumu poukazujú na fakt, že situácia náhradných rodičov a pomáhajúcich profesionálov v schopnosti pracovať s rómskymi deťmi v nerómskom prostredí a ich biologickými rodinami je extrémne nízka. Za najmenej pripravených sa náhradní rodičia považujú v schopnosti zvládať predsudky spoločnosti a efektívne reagovať na intolerantné správanie tak, aby dieťa cítilo, že rodičovi jeho farba pleti a etnicita neprekáža. Náhradní rodičia potrebujú kontakty a príbehy bežných úspešných mladých Rómov, ktoré vedia sprostredkovať deťom ako vzory. Aj preto sme im predstavili naše e-booky Príbehmi k poznaniu, z ktorých jeden sme venovali práve úspešným Rómom. Súčasne potrebujú dostupné vzdelávania, kde prakticky, cez príbehy a osobný zážitok, získajú schopnosť pracovať v rôznych obdobiach výchovy rómskeho dieťaťa s jeho prežívaním, prípravou na stret kultúr a schopnosti odolávať stereotypom a predsudkom v škole a okolí.

” *Predsudky, ktoré aj keď si myslím, že sú prekonané, sa opäť raz v nejakej podobe vrátia. Napríklad v materskej škole je bežné, že sa deťom počas umývania zúbkov hovorí, že si ich musia čistiť, aby ich mali pekné biele a nie špinavé ako Cigáni. Alebo aj v prváckom šlabikári je článok s názvom Ako Jožko cigánil. Kto by nepoznal strašenie detí, aby poslúchali, lebo ich vezmú Cigáni, v hovorovej reči nahrádzanie slova klamanie cigánstvom... s týmto niekedy nemám síl bojovať, lebo mi to príde ako boj s veternými mlynmí a zároveň ma to veľmi zraňuje.* **”**

mama adoptovaného rómskeho dievčatka

podporujeme
inkluzívny
prístup firiem

“

Inklúzia vo firme ako je tá naša má dve roviny. Spočíva v scitlivovaní firemnej kultúry, postojov, správania sa kolegov a v prístupe voči našim zákazníkom. Vo firme sú kolegovia s postihnutiami, zdravotnými problémami, ale aj s inými prekážkami, viditeľnými aj s tými, čo nevidieť. Nie každý chce otvorene a verejne rozprávať o tom, s čím bojuje. Príbehy ľudí z Online knižnice sú vynikajúcim nástrojom ako pracovať s kolegami, aby pochopili, čím dotyčný človek prechádza. V rámci zákazníckeho prístupu pracujeme s ľuďmi z predných línií, aby si zažili príbehy ľudí s prekážkami. Pomáha im to viac pochopiť ich prežívanie, zbavovať sa falošného súcitu, pozrieť sa na vlastné stereotypy. Je to beh na dlhú trať, ale veríme, že u nás budú všetci cítiť, že tu nám rozumejú.

”

*Tatiana Švrčková, senior špecialistka
spoločenskej zodpovednosti, Slovak Telekom*

Chceme viac inkluzívnych firiem

V oblasti inkluzívneho prístupu aktívne spolupracujeme aj s firmami, ako zlepšovať ich služby smerom k zákazníkom, ktorých tvoria aj mladí ľudia s prekážkami. Minulý rok sme spolupracovali so spoločnosťami Slovak Telekom, Maxman Consultants, 3M a Accenture Slovensko.

Živé knihy ako Mystery zákazníci

So spoločnosťou Accenture a Slovak Telekom sme spolupracovali na zaujímavom projekte **Mystery nákupy a pracovné pohovory**, ktorý prispieva k zamestnávaniu najzraniteľnejších skupín ľudí s viacnásobným vylúčením v spoločnosti (fyzické, zdravotné, etnické, rodové a zmyslové postihnutie). Ide o inovatívny prístup, v rámci ktorého môže firma zamestnať ľudí so znevýhodnením ako mystery shopperov, ktorí testujú prístup a kvalitu jej služieb. Naše vybrané Živé knihy sme premenili na mystery zákazníkov, ktorí pre telekomunikačného operátora otestovali jeho služby a prístup jeho zamestnancov priamo v jednotlivých predajniach.

Pre Slovak Telekom sme vytrénovali 13 mystery zákazníkov a uskutočnili 45 mystery nákupov vo vybraných slovenských mestách. Na základe nich sme pripravili základné know-how, ako môže firma a jej zamestnanci inkluzívne pristupovať k ľuďom s prekážkami a progresívne napredovať ako plnohodnotný člen vnímavej komunity na Slovensku. Pre zamestnancov Slovak Telekom sme nakrútili aj deväť video príbehov Živých kníh, ktoré sme spracovali do posunkového jazyka a uskutočnili sériu inšpiratívnych prednášok mladých ľudí, ktorí čelia bariéram v spoločnosti pre telesný a zmyslový hendikep alebo inú farbu pleti. Spoločnosť sa už dlhé roky systematicky venuje podpore ľudí so sluchovým postihnutím na Slovensku. Aj preto sme sa zamerali na to, akým spôsobom môže firma a jej zamestnanci inkluzívne pristupovať k zákazníkom s poruchou sluchu.

Ukázalo sa, že náš mystery projekt má zmysel a môže byť inšpiráciou aj pre ďalšie firmy. Pri opakovanom mystery testovaní sme pozorovali viditeľné kvalitatívne posuny v prístupe zamestnancov spoločnosti k zákazníkom so sluchovým a telesným hendikepom. Stredný a vyšší manažment jedného z najväčších mobilných operátorov na Slovensku má po preškolení vyššiu motiváciu uplatňovať inkluzívny prístup vo firme. Slovak Telekom sa dokonca na **základe mapingu** rozhodol, že na Slovensku zavedie dlhodobé a inzervítne vzdelávanie k inkluzívnemu prístupu zamestnancov prvého kontaktu so zákazníkmi.

Ďakujeme

Naši strategickí partneri

Naši podporovatelia a Naši partneri

Andrej Kiska, prezident SR
Anton Zajac, spoluzakladateľ ESET
Nadácia otvorenej spoločnosti
Nadačný fond Accenture pri Nadácii Pontis
Nadácia J&T

Fluidum Film, s.r.o.
Survio
Regex, s.r.o.
2FRESH, s.r.o.
Remembership

Od emócií k poznaniu - Eduma, n.o.
Sibírska 1620/62
831 02 Bratislava-Nové Mesto
IČO 50 098 829
DIČ 212 017 06 79
E-mail: info@eduma.sk

Vo výročnej správe sme uverejnili fotografie od Vladimíra Šimíčka, Michaely Bednárovej, Adama Kováča, Magdalény Kmeťkovej a Natálie Jakubcovej.